

Vertrouwen tussen marktpartijen is sleutel tot verwaarding reststromen

Slechts anderhalf jaar was er nodig om een stabiele keten te vormen voor de verwerking van biologische groentereststromen tot hoogwaardig groentesap. Nu, na de afsluiting van het project, liggen er al diverse sappen in de winkel. Een klinkend resultaat van het co-innovatieproject “Van groentereststroom naar biosap”.

‘We hebben de eerste ladingen bij de bottelaar afgeleverd’, zegt Piet Nell van Provalor, het bedrijf dat de spil vormt in de biologische groentesapketen. De start van de productie en vermarkting van sappen uit reststromen afkomstig van biologische verwerkers is een feit. Er komt wortel-, rode bieten-, gemengde groente- en zuurkoolsap. Eerst voor de Duitse markt en binnen een jaar, zo voorspelt Nell, ook voor de Nederlandse markt.

Het begon met een onderzoeksrapport van Noen Jukema van Wageningen UR over reststromen in de biologische landbouw. Nell las onder meer dat in de biologische winterpeenteelt circa 4.500 ton restproduct ontstaat, ofwel circa 14 procent van de totale opbrengst. Het meeste gaat weg als veevoeder. ‘Als er in de biologische groente-teelt zulke grote hoeveelheden afvalstromen omgaan, dan is het interessant onze techniek ook hier toe te passen’, dacht Nell. ‘De

afzetmarkt is er. Ons bedrijf kreeg al vragen vanuit Duitsland en in Nederland groeit de belangstelling voor biologische groentesappen.’ Provalor had in eerdere duurzame ketenprojecten een proces ontwikkeld om groenten die om esthetische redenen zijn afgekeurd, snijresten en kookwater te verwaarden tot groentesappen. ‘Het is maatschappelijk toch niet te verkopen dat we een groot deel van de groenten weggooien!’ Het bedrijf kreeg voor het innovatieve en duurzame concept en het opzetten van bijbehorende afzetketens de AKK Keten Award (2004) en de Food Valley Award (2007).

>> Ketenproject

Onder de vleugels van het co-innovatieprogramma Biologische Afzetketens kwam het begin 2006 opnieuw tot een ketenproject, nu specifiek voor de biologische groenteteelt. Wageningen UR stapte in als

projectleider en onderzoekspartij en Provalor als ketenregisseur. Omdat de biologische sector specifieke kenmerken heeft was de techniek niet zomaar over te zetten op de biologische groentereststroom. Biologische producten worden zonder kunstmest geteeld, groeien rustiger en bevatten daardoor minder vocht. Dit vereiste een aanpassing van de techniek van de sapproductie. Ook moest er veel worden uitgezocht en geregeld rondom de regelgeving en certificering tot EKO-product, omdat er nog geen specifieke voorschriften waren.

Diverse onderzoeken zijn verricht: naar marktperspectieven, naar ketenontwikkeling, naar duurzaamheid en in samenwerking met HAS Den Bosch naar de specificaties waaraan de reststromen bij verwerkers moeten voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor het EKO-keurmerk. De onderzoeken toonden aan dat het technisch én economisch haalbaar is om groentesap te produceren uit reststromen van de verwerkende industrie van biologische groenten. Reststromen van wortelen, bieten en gemengde groenten hebben vanwege hun volume de beste economische perspectieven.

Het realiseren van een keten zou een grote winst zijn voor de verduurzaming van de biologische groenteteelt, legt onderzoeker Jukema uit. Groenten worden dan vrijwel volledig benut voor humane consumptie, de milieubelasting wordt verder teruggedrongen en het aantal transportkilometers valt lager uit, hoewel vergeleken met gangbaar wel minder vanwege de gefragmenteerde keten en kleinere hoeveelheden. Bovendien betekent het omzetten van reststromen in sappen een verbetering van het rendement van de hele keten, inclusief dat van de telers omdat het meer oplevert dan de afzet als veevoeder.

>> Klik tussen partijen

Voor de ketenontwikkeling bracht Jukema Provalor in contact met biologische verwerkers. Door het reststromenonderzoek had zij al goede contacten. Provalor koos uit vijf geïnteresseerde bedrijven handelsbedrijf Green Organics, die als handelaar in groenten voldoende volume kan realiseren. Een belangrijke randvoorwaarde. De biologische landbouw produceert als geheel wel een aardige hoeveelheid reststromen, maar vaak gaat het per bedrijf om kleine hoeveelheden en dan is het economisch niet interessant. En ook minder duurzaam in verband met transportkilometers. Wat vooral belangrijk was: het klikte gelijk tussen Provalor en Green Organics. Als laatste partij kwam verwerkingsbedrijf Green Ways om de hoek, waarmee Green Organics al lang een goede relatie heeft. Jukema: 'Dat een succesvolle keten is gevormd is bijzonder. Ketenprojecten zijn helemaal niet zo eenvoudig. Geregeld loopt het halverwege mis door gebrek aan vertrouwen en betrokkenheid. In dit geval waren vertrouwen en betrokkenheid volop aanwezig. Wat bijdroeg aan het succes waren de aanvullende expertises en competenties van de partijen. Elke partij had een duidelijk omschreven taak.' De strakke regie zorgde voor vaart in het project. Jukema verzorgde

projectgroepvergaderingen, het onderlinge overleg over voorwaarden, samenwerking en functies van ketenpartners, een workshop voor nieuwe potentiële ketenpartijen en een slotbijeenkomst. Een half jaar na de start van het project kwam het tot een proefproductie. De eerste wagen restanten uit de waspeenverwerking ging naar de installatie van Provalor om er biologisch sap van te maken. Omdat er toen nog geen EKO-licentie voor het proces en apparatuur was, ging het als gangbare sap naar een gangbare klant van Provalor. Verder werden monsters van het sap aan potentiële Duitse afnemers voor biologisch wortelsap getoond. Met goed resultaat, zoals nu blijkt.

>> Product met waarde

Jukema: 'Via learning by doing en gerichte productontwikkeling zijn we tot een innovatief en duurzaam product gekomen waarvoor grote interesse bestaat. Er liggen nog wel onderzoeksvragen over mogelijke kansen om nog méér waarde toe te voegen aan de biologische groenteketen. Zo wordt de ontsapte pulp alsnog afgezet als veevoer, maar het bevat natuurlijke kleurstoffen en interessante nutraceuticals zoals bèta-caroteen die ook kunnen worden benut.'

Nell ziet die ontwikkeling als een volgende stap in het optimaal benutten van bio-groenten, zoals dat maatschappelijk gezien ook hoort. Nu gaat het er eerst om dat grote stromen restproducten een waardevolle bestemming krijgen. 'Over een paar jaar maken we waarschijnlijk 3 tot 5 miljoen liter biologisch groentesap per jaar. Dat komt neer op een valorisatie van circa 50 procent van de reststroom uit de Nederlandse biologische groenteteelt.'